

مسوول اجرای طرح خودکفایی دانه‌های روغنی
در گفت‌وگوی اختصاصی با دام، کشت و صنعت:

خودکفایی دانه‌های روغنی مسیر خود را یافته است

وابستگی به روغن خوراکی بدون شک دغدغه‌ای ملی است و شور و شعف خودکفایی پایدار در تولید گندم و سایر محصولات استراتژیک زمانی کامل می‌شود که روغن مورد نیازمان را خود تولید کنیم. بخصوص این که صادرکنندگان روغن به کشورمان بعضاً چندان بی‌میل نیستند که برای بازار گرمی محصولشان هم که شده هم صدا با دشمنان دم از تحریم احتمالی بزنند و از روغن به عنوان حربه‌ای جهت

ترغیب کشور استفاده کنند. این دلیل محکمی برای اتفاق نظر تمامی کارشناسان و دلسوزان کشور در خودکفایی روغن است. اگر در خودکفایی سایر محصولات گاه مقوله "مزیت نسبی" مطرح می‌شود، در مقوله روغن تنها مزیت، فقط و فقط خودکفایی است و بس.

علیرضا مهاجر، مدیر اجرایی طرح خودکفایی دانه‌های روغنی، مدیریت بر تیمی را بر عهده دارد که قرار است تا سه سال آینده کشور را لااقل تا ۷۰ درصد در تولید روغن خودکفا کند. این تیم بزرگ شامل مدیران و کارشناسان طرح، کارخانه‌های روغن‌کشی، کشاورزان تولیدکننده انواع دانه‌های روغنی و حتی واردکنندگان روغن و دانه‌های روغنی است که همه می‌بایست در این هدف واحد و مقدس و رفع این دغدغه ملی سهیم باشند.

مجری طرح دانه‌های روغنی را از سال‌های قبل می‌شناسیم. مهاجر زمانی که طرح را به دست گرفت بیش از یک میلیارد دلار، ارز با ارزش کشور در قالب حدود ۹۵ درصد واردات صرف تامین روغن خوراکی کشور می‌شد. وی و تیمش ماموریت داشتند در خلاف جهت رودخانه متلاطم واردات روغن که سال‌ها بود با امواجی خروشان به کشور سرازیر می‌شد شنا کنند. به علاوه کشاورزان را به کاشت دانه‌های روغنی و بخصوص کلزا به عنوان محور اصلی طرح ترغیب کنند و نیز کارخانه‌های روغن‌کشی را مجاب به خرید دانه‌های روغنی داخلی نمایند.

با مهندس مهاجر پس از حدود دو سال بار دیگر به گفت‌وگو می‌نشینیم، در حالی که به نظر می‌رسد ماشین سنگین طرح خودکفایی روغن راه خود را یافته است، کنترل بیشتری بر واردات دانه‌های روغنی و روغن صورت می‌گیرد، دغدغه فروش دانه‌های روغنی با حضور سازمان تعاون روستایی حل شده و مهمتر اینکه کشاورزان امسال همه پول محصولشان را نقد دریافت کرده‌اند. مهاجر معتقد است که طرح تا حد زیادی روی روال مورد نظر افتاده است و تحقق ۷۰ درصد خودکفایی در سه سال آینده عملی است.

طرح خودکفایی دانه‌های روغنی به شدت به هماهنگی وزارت بازرگانی و جهاد کشاورزی وابسته است. آیا این تعامل راضی کننده است؟

اصولا منافع تولیدکننده و مصرف کننده باید هر دو تامین شود. هماهنگی وزارت جهاد کشاورزی و بازرگانی باعث پیشگیری برخی از مشکلات قبل از وقوع می شود که البته تا حد زیادی صورت گرفته است. به عنوان مثال پنبه در عین حال که به دلیل استفاده الیافش در صنعت نساجی، محصولی صنعتی است، دانه روغنی هم محسوب می شود. از طرفی واردات پنبه هم موجب از بین رفتن پنبه داخل می شود.

در این شرایط تکلیف چیست؟

باید شرایطی را ایجاد کنیم که انگیزه لازم برای پنبه کار ایجاد شود. در کشورهای مهم تولیدکننده پنبه یارانه‌های مستقیم و غیرمستقیم به تولید داده می شود و یارانه مستقیم هم به صادرات آن؛ در نتیجه قیمت بازار جهانی نسبت به قیمت داخل کاهش پیدا کرد و همین انگیزه‌ای شد که صنعت نساجی با فشار بر دولت در سال‌های ۸۳ و ۸۴، باعث شود که ۵۰ هزار تن پنبه محلول بدون پرداخت تعرفه گمرکی وارد کشور شود.

و نتیجه این که سطح زیر کشت پنبه به پایین ترین میزان بعد از انقلاب برسد؟ بله. کاملا.

واکنش دولت و جناب عالی به عنوان مدیر کل پنبه و دانه‌های روغنی وزارت جهاد کشاورزی چه بود؟

در آن زمان تعرفه پنبه طول تار بلند را صفر کردند و تعرفه طول تار متوسط که در کشور تولید می شد را ۲۰ درصد اعلام کردند. این امر باعث شد که کل پنبه‌های وارداتی با عنوان طول تار بلند به کشور وارد شود و چون قیمت پنبه طول تار بلند که در کشور هم به طور کلی دو تا سه درصد مصرف دارد دو برابر پنبه طول تار متوسط است، لذا بعضا پنبه طول تار متوسط با تعرفه صفر وارد کشور نشد. اما ما با اصلاح این موضوع مقرر کردیم که کل پنبه‌ای که داخل کشور می شود، بدون اندازه گیری طول تار با تعرفه ۱۵ درصد وارد شود و این باعث شد که میزان واردات پنبه کشور کاهش پیدا کرده و تولید داخل سامان داده شود.

فکر می کنید که با این اوصاف پنبه داخل فروش می رود؟

ببینید. حدود ۹۶ تا ۹۷ درصد پنبه مصرفی کشور، طول تار متوسط است. پنبه تولید ایران هم جزو با کیفیت ترین پنبه‌های طول تار متوسط دنیا است، یعنی پنبه طول تار متوسط ما ۲۸ تا ۳۰ میلیمتر است. به همین خاطر تمام کارخانه‌های نساجی، پنبه طول تار متوسط ایرانی را به انواع ارزانتر خارجی ترجیح می دهند چرا که از لحاظ ظرافت و طول و کیفیت برتر است.

به طرح دانه‌های روغنی بپردازیم. گویا اوضاع خیلی بهتر شده؟

با تاکیدی که مقام معظم رهبری در خودکفایی محصولات استراتژیک به ویژه دانه‌های روغنی دارند، خیلی از کارها راحت تر شده اما امسال پول دانه‌های روغنی به موقع پرداخت شده در حالی که قبل از اجرای طرح تا ۹۵ درصد واردکننده روغن و دانه‌های روغنی بودیم که این میزان هم اکنون به ۸۰ درصد رسیده است. این در حالی است که میانگین مصرف و جمعیت روز به روز افزایش پیدا می کند.

آیا همچنان کارخانه‌های روغن کشی میل به استفاده از دانه‌های خارجی دارند؟

چنین نیست. این امر بستگی به قیمت جهانی دارد. مثلا الان قیمت جهانی خیلی افزایش پیدا کرده و کارخانه‌ها بیشتر میلشان به استفاده از تولیدات

داخلی است. در کل باید دولت بتواند شرایط را کنترل کند.

کلزا به عنوان محور طرح دانه‌های روغنی مطرح است. تولید و مصرف این محصول در کشور با چه مشکلاتی مواجه است؟

یکی از مشکلاتی که کلزا دارد این است که در کشور به قیمت روغن پالم فروخته می شود. در حال حاضر حدود ۹۵ درصد روغن مصرفی کشور پالم است که قیمت آن در بازار جهانی ۵۳۸ دلار می باشد، اما قیمت روغن کلزا در بازار جهانی ۸۲۰ دلار است. حال در نظر بگیرید که از هر سه کیلو دانه کلزا، ۱/۲ کیلوگرم روغن کلزا استحصال می شود که اگر دانه‌ی آن را کیلویی ۴۰۰ تومان در نظر بگیریم، این روغن باید ۱۵۰۰ تومان فروخته شود، در حالی که ما آن را ۹۰۰ تومان می فروشیم. به عبارتی ما یارانه‌ای که به مصرف کننده می دهیم، سر تولیدکننده خالی می کنیم و این موجب بحران می شود. یا در مقوله گندم، هم اکنون گندم را کیلویی ۲۰۵ یا ۲۲۰ تومان از کشاورز می خریم و با میلیاردها تومان یارانه به

در کشورهای مهم تولیدکننده پنبه یارانه‌های مستقیم و غیرمستقیم به تولید داده می شود و یارانه مستقیم هم به صادرات آن؛ در نتیجه قیمت بازار جهانی نسبت به قیمت داخل کاهش پیدا کرد

خوشبختانه در سال جاری پول کشاورز به موقع پرداخت شود هم به لحاظ برنامه ریزی کشت برای سال آینده و هم امیدواری به کشت در شرایط خوبی باشد

۸۰۰ کیلوگرم تا ۱ تن می‌باشد و همچنین در مزارع دیم دریای خزر ۱ تن و ۹۰۰ کیلوگرم است.

در حال حاضر میزان تولید و واردات روغن در کشور چقدر است؟

میزان نیاز کشور به روغن در حال حاضر حدود ۱ میلیون و ۱۹۰ هزار تن است که از این میزان در حال حاضر ۲۰۰ هزار تن در کشور تولید می‌شود. همچنین به یک میلیون و ۴۰۰ هزار تن کنجاله سویا نیاز داریم. میزان ظرفیت کارخانجات روغن‌کشی ۳ میلیون تن و ظرفیت کارخانه‌های تصفیه روغن ۲ میلیون تن است.

میزان تولید دانه‌های روغنی در سال آینده چقدر پیش‌بینی شده؟

در سال آینده قصد داریم که ۴۰۰ تا ۴۵۰ هزار تن کلزا، حدود ۲۲۰ تا ۲۴۰ هزار تن سویا، ۱۰۰ هزار تن هم بقیه دانه‌های روغنی و همچنین ۱۷۰ تا ۱۸۰ هزار تن تخم پنبه تولید کنیم که از آنها مجموعاً ۲۳۰ تا ۲۴۰ هزار تن روغن خام در کشور تولید می‌کنیم.

و آیا اعتبارات طرح کافی است؟

در حال حاضر کل اعتبار طرح اعم از اعتبارات جاری، تملک دارایی و کمک‌های فنی، ۱۶ میلیارد تومان است و البته وضعیت تخصیص اعتبارات بسیار بهتر شده و امیدواریم که به تناسب پیشرفت طرح، میزان اعتبارات هم افزایش یابد تا ان شاء الله روند صعودی طرح، رشدی تصاعدی پیدا کند و به اهداف تعیین شده در چهار سال دست یابیم.

راحتی می‌توان کلزا را هنگامی که زمین خالی است، کشت کرد. چون زمان برداشت برنج مرداد ماه و کشت کلزا در مهر و آبان انجام می‌شود. زمان برداشت کلزا در اردیبهشت است و برنج نیز همان موقع کاشته می‌شود. به علاوه استفاده از کلزا در تناوب کشت با محصولات دیگر باعث کاهش علف‌های هرزه، کاهش آفت و بیماری‌ها و مصرف سم علف‌کش و کود و همچنین سبب افزایش عملکرد در واحد سطح محصول می‌شود، درست مثل این که شما سه روز تمام مدام روزی سه وعده چلوکباب بخورید. بدیهی است که حتی در اوج گرسنگی در روز چهارم دیگر حاضر نیستید لب به آن بزنید. به علاوه اینکه کلزا دانه‌ای است که کمیتی فوق‌العاده دارد و از آن ۴۱ درصد روغن تهیه می‌شود.

اما بعضاً در برخی محافل افرادی هستند که می‌گویند روغن کلزا با کانولا فرق دارد و در واقع این کانولا است که خواصی را که شما ذکر می‌کنید دارد؟

متأسفانه این اظهارات تنها برای استفاده شخصی مطرح می‌شود. در حالی که کانولا اصلاً نام هیچ گونه دانه روغنی نیست و در هیچ مرجعی نیز آن را نمی‌بینید، بلکه این یک نام تجاری بر روی یک روغن کانادایی است. مانند انواع و اقسام نام‌های تجاری که می‌بینیم.

روغن‌های کلزای ایرانی چه مزیت‌هایی نسبت با خارجی‌ها دارند؟

اولاً اینکه روغن‌های کلزای ایرانی فارغ از GMO است، یعنی تراریخته نیست. چون ما اجازه تولید انبوه محصولات تراریخته را نداریم. ثانیاً این که روغن ایرانی اوراسیک اسید و سایر مواد مضر را ندارد و به همین خاطر این روغن در دنیا گرانتر از روغن‌های دیگر است و برای جلوگیری از سکنه‌های قلبی بسیار مناسب می‌باشد.

آیا هنوز هم در عملکرد تولید کلزا در دنیا اول هستیم؟

بله. امسال بالاترین عملکرد واحد سطح در کشور بالای ۸ تن است در حالی که متوسط عملکرد آن در دنیا یک تن و ۶۷۰ کیلوگرم است. در مزارع آبی، متوسط تولید حدود ۳ تن و در مزارع دیم بین

مصرف‌کننده می‌دهیم. در حالی که اگر این یارانه را نپردازیم و در واقع مصرف‌کننده این یارانه را بپردازد، تا حد زیادی از ضایعات ۲۵ تا ۳۰ درصدی نان از مرحله تولید تا مصرف جلوگیری می‌شود. به عنوان مثال اگر این ضایعات از این طریق به ۱۰ درصد برسد، ۲ میلیون و ۸۰۰ هزار تن گندم که یک میلیون هکتار از اراضی کشور را به تسخیر در می‌آورد، صرفه‌جویی می‌کنیم و این یک میلیون هکتار می‌تواند به کشت محصولات دیگر اختصاص یابد.

آقای مهندس، چگونه طرحی را که برای تحقق ده ساله آماده شده بود به طرح خودکفایی چهار ساله تبدیل کردید؟ آیا این امر میسر است؟

به نظر من امکان‌پذیر است، اما شرایطی دارد که البته تا حد زیادی این شرایط هم مهیا شده است. از جمله اینکه: اولاً پول کشاورز به موقع پرداخت شود که خوشبختانه این امر در سال جاری کاملاً تحقق یافت تا کشاورز هم به لحاظ برنامه‌ریزی کشت برای سال آینده و هم امیدواری به کشت در شرایط خوبی باشد.

ثانیاً قیمت تضمینی محصول قیمتی باشد که ما اعلام می‌کنیم، چون ما شرایط را در بین کشاورزان می‌سنجیم و می‌بینیم که به عنوان مثال قیمت یک محصول A است و قیمت کلزا B و حال در این شرایط کشاورز کلزا نمی‌کارد ولی اگر قیمت کلزا را افزایش دهیم، کشاورز حاضر می‌شود که آن را تناوب با محصولش بکارد و در این شرایط می‌توان طرح را چهار ساله هم اجرا کرد. ما هم اکنون قیمت کلزا را برای سال آینده به شورای اقتصاد اعلام کردیم که اگر شورای اقتصاد بپذیرد، قطعاً در سال ۸۶ جهش بسیار زیادی در کشت کلزا خواهیم داشت.

بیشتر در تحقق طرح، به افزایش سطح زیرکشت تکیه دارید یا افزایش عملکرد؟

به هر دو، اکنون در گندم دیگر افزایش سطح زیرکشت مطرح نیست. بلکه افزایش عملکرد در واحد سطح مهم است که آن نیز در تناوب با محصولی مانند کلزا به دست می‌آید و یا در مزارع برنج به